

**QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHDA
AGROBIZNES IMKONIYATLARI**

D.Djurayeva

BuxDU, Yashil iqtisodiyot va Agrobiznes kafedrası

dotsenti, i.f.f.d Email: ddjuraeva@mail.ru

Abdullayeva Lenora Erkin qizi

3-1 AGB-21 guruh talabasi

BuxDU, Iqtisodiyot va turizm fakulteti

Annotatsiya. *Ushbu maqola qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrobiznesning ahamiyati, imkoniyatlari va rivojlanish istiqbollari haqida batafsil tahlil qiladi. Ushbu maqolada agrobiznesning iqtisodiy va ijtimoiy aspektlari, shuningdek, innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish orqali qishloq xo'jaligi sohasidagi samaradorlikni oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqildi. Jahon mamlakatlari sharoitida agrobiznesni rivojlantirishda yuzaga keladigan muammolar va ularni hal etish yo'llari, shu jumladan, fermerlarni qo'llab-quvvatlash, bozorda raqobatbardoshlikni oshirish va eksport imkoniyatlarini kengaytirish masalalari tahlil qilindi.*

Kalit so'zlar: *agrobiznes, qishloq xo'jaligi, biotexnologiya, FAO, vertikal dehqonchilik, innovatsiya, sun'iy intellekt, samaradorlik, hosildorlik.*

Agrobiznes qishloq xo'jaligi va uning bilan bog'liq ishlab chiqarish, qayta ishlash, sotish va xizmat ko'rsatish faoliyatlarini o'z ichiga olgan iqtisodiy tizimdir. Oddiy qilib aytganda, agrobiznes qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishdan tortib, ularni iste'molchiga yetkazib berishgacha bo'lgan barcha jarayonlarni qamrab oladi. Agrobiznes qishloq xo'jaligida qo'shilgan qiymatli faoliyatning barcha ta'minlovchilarini ifodalaydi. U ekinlar, chorva mollari va boshqa tabiiy resurslar iste'molchilari bilan ma'lumot yetkazib beruvchilar, ishlab chiqaruvchilar, qayta ishlovchilar va boshqa xizmatlarni bog'laydi.

Agrobiznes qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish sohasida keng imkoniyatlar yaratadi. Tahlil qilinsa, zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish hosildorlikni oshirgan va xarajatlarni kamaytirgan holatlar kuzatiladi. Masalan, tomchilatib sug'orish tizimlari foydalanilgan dalalarda suv sarfini 30-40%ga kamaytirish va hosildorlikni oshirishga erishilgan. Bundan tashqari, qayta ishlash korxonalari orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlarining qiymatini oshirish mumkinligi aniqlangan.

So'nggi yillarda jahon qishloq xo'jaligi bozori hajmi sezilarli darajada o'sdi. U 2023 yildagi 13272,75 milliard dollardan 2024 yilda 14356,23 milliard dollargacha o'sadi va yillik o'sish sur'ati (CAGR) 8,2 foizni tashkil qiladi. Tarixiy davrdagi o'sishni aholi sonining o'sishi, savdoning globallashuvi, hukumat siyosati, ekinlarni himoya qilish

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

vositalari, iqlim va ob-havo sharoitlari, qishloqlarni rivojlantirish dasturlari bilan bog'lash mumkin.

Dunyo aholisi o'sib bormoqda va 2050 yilga borib 10 milliardga yetishi kutilmoqda. Aholi sonining ko'payishi oziq-ovqatga bo'lgan talabni oshiradi. Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (OECD) va FAO (Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti) tomonidan chop etilgan Qishloq xo'jaligi istiqbollariga ko'ra, 2027-yilga borib global don yetishtirish 13 foizga o'sishi prognoz qilinmoqda. O'simlikchilik, dehqonchilik faoliyati va savdo hajmi ko'paygan aholi ehtiyojlarini qondirish uchun ko'payishi kerak bo'ladi. Agrobiznes kompaniyalari ekinlar yetishtirishni ko'paytirish uchun ekin maydonlarini sotib olishni ko'paytiradi. Qishloq xo'jaligi kompaniyalari fermerlik faoliyatiga bo'lgan talabni qondirish va ularning o'sishini oshirish uchun o'z mavjudligi va faoliyatini oshirishi kutilmoqda.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrobiznes imkoniyatlari kundan kunga oshib bormoqda. Umuman olganda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda, agrobiznesni rivojlantirishda innovatsiyalarning, texnologiyalarning o'rnini juda katta. Hozirda jahon agrobiznesi ko'plab texnologik yutuqlarni ko'rdi desak adashmagan bo'lamiz. Bu yaxshilanishlar fermerlarga ko'proq oziq-ovqat yetishtirish, resurslardan oqilona foydalanish va samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Agrobiznes kelajagini shakllantiradigan ba'zi asosiy texnologiyalar:

✓ Vertikal dehqonchilik ekinlarni yig'ilgan qatlamlarda, ko'pincha yopiq muhitda yetishtirishni o'z ichiga oladi. Bu an'anaviy dehqonchilikka qaraganda kamroq yer va suvdan foydalanadi va yil davomida ishlab chiqarish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, maydoni cheklangan shaharlarda foydalidir. Ba'zilar [vertikal dehqonchilikning barqarorligiga](#) shubha qilishlari mumkin, chunki uning katta o'sadigan chiroqlari bor. Shunga qaramay, ko'plab vertikal fermalar an'anaviy fermer xo'jaliklariga qaraganda [daromadli va barqarorroqdir](#).

✓ Biotexnologiya o'simliklar va hayvonlarni yaxshilash uchun ilmiy usullardan foydalanadi. Misol uchun, genetik modifikatsiya yanada qattiqroq ekinlarni yaratishi mumkin. Ushbu GMolar tezroq o'sadigan zararkunandalar va kasalliklarga nisbatan ancha chidamli. Ushbu texnologiya oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishni ko'paytirishga yordam beradi va kimyoviy ishlov berishga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi.

✓ Precision Agriculture ekinlarni yuqori aniqlik bilan kuzatish va boshqarish uchun texnologiyadan foydalanishni o'z ichiga oladi. GPS va sensorlar kabi asboblarni fermerlarga ekinlarni qayerda sug'orish, o'g'itlash yoki davolashni aniq bilishga yordam beradi. Ushbu ma'lumotlar chiqindilarni kamaytiradi va fermerlikni yanada samarali qiladi.

Dehqonchilikda sun'iy intellekt va mashinani o'rganish ma'lumotlarni tahlil qiladi va bashorat qiladi. Misol uchun, sun'iy intellekt fermerlarga ob-havo sharoitlariga qarab ekish yoki yig'ish uchun eng yaxshi vaqtni tanlashga yordam beradi. Shuningdek, u hozirgi sharoitga qarab kerakli suv miqdorini aniq aniqlashi mumkin.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

✓ Sun'iy yo'ldosh va dron tasvirlari fermerlarga o'z dalalarining batafsil tasvirlarini taqdim etadi. Ushbu tasvirlar ekinlarning sog'lig'ini kuzatish, zararkunandalarni tekshirish va erdan eng yaxshi foydalanishni rejalashtirishga yordam beradi. Fermerlar, shuningdek, ekinlarga ishlov berishni aniqroq qo'llash uchun dronlardan foydalanishlari mumkin.

Qishloq xo'jaligi bozorida faoliyat yurituvchi yirik kompaniyalar o'simliklarning sog'lig'i, tuproq sharoitlari va zararkunandalar hujumi haqida aniq ma'lumotlarni to'plash uchun qishloq xo'jaligi dronlarini ishlab chiqmoqda, bu esa ularning bozordagi o'rnini mustahkamlashga yordam beradi. Qishloq xo'jaligi uchuvchisiz uchish apparatlari qishloq xo'jaligi sanoatida hosildorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va samaradorlikni oshirish uchun qo'llaniladi. Misol uchun, 2023-yil iyul oyida Xitoyda joylashgan XAG uchuvchisiz havo vositalariga xizmat ko'rsatuvchi provayder XAG P100 Pro-ni ishga tushirdi. XAG P100 Pro - bu fermerlarga qishloq xo'jaligi ehtiyojlarini qondirishda yordam beradigan juda ilg'or va samarali dron. U 50 kilogramm og'irlikdagi katta yuk ko'tarish qobiliyatiga ega bo'lib, qishloq xo'jaligi uchun juda samarali dronga aylanadi. XAG P100 Pro to'liq avtonom uchuvchisiz havo tizimi bo'lib, fermerlarga urug' ekish, ekinlarni purkash va urug'lantirishda yordam beradi. Dron LAN va yomon tarmoq sharoitida barqaror ishlashni ta'minlaydigan ikki tomonlama aloqa tizimiga ega.

✓ Blokcheyn texnologiyasi oziq-ovqat ishlab chiqarishning [kuzatilishi va shaffofligini](#) oshiradi. Bu fermerlarga oziq-ovqat ta'minoti zanjirining har bir bosqichini qayd etish va tekshirish imkonini beradi. Bunday rekord oziq-ovqat mahsulotlarining xavfsizligi va sifatini ta'minlashga yordam beradi

XULOSA.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrobiznes katta ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va iqtisodiy qo'llab-quvvatlash orqali agrobiznes qishloq xo'jaligi sohasini yangi bosqichga olib chiqishi mumkin. Bu esa nafaqat iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga, balki aholining farovonligini oshirishga ham xizmat qiladi. Agrobiznes imkoniyatlaridan to'g'ri foydalanish esa mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Agrobiznesning imkoniyatlarini oshirish yo'lida muvaffaqiyatga erishish uchun quyidagilar talab qilinadi:

✓ Innovatsion usullarni joriy etish. Zamonaviy texnologiyalarni ishlab chiqarish jarayoniga jalb qilish orqali hosildorlik va sifatni oshirish mumkin.

✓ Kooperatsiyalarni rivojlantirish. Fermerlar va tadbirkorlar o'rtasida kooperatsiyalar tashkil etish orqali mahsulot yetishtirish va sotishda birgalikda harakat qilish mumkin. Bu bozorga kirish imkoniyatlarini oshiradi va xarajatlarni kamaytiradi.

✓ Mahalliy mahsulotlarni xalqaro bozorlarga olib chiqish uchun sifat standartlariga mos keladigan mahsulot ishlab chiqarish va logistika infratuzilmasini yaxshilash;

✓ Agrobiznesni rivojlantirish uchun malakali kadrlarni tayyorlash va mavjud mutaxassislarning bilim darajasini oshirish

1. Agriculture Global Market Report - October, 2024
2. Jahonova G., Vaxobov A. (2020). "Agrobiznes va qishloq xo'jaligida menejment" Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
3. G'aniyev A. (2018). Qishloq xo'jaligida iqtisodiy samaradorlikni oshirish usullari. Toshkent: Universitet nashriyoti.
4. Food and Agriculture Organization (FAO). (2019). Agricultural Business and Market Development Strategies.
5. <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/uzbekistan-agricultural-sectors>
6. <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/agriculture-global-market-report>
7. Джураева Д. Д., Джураева Л. Р., Ниязов Л. Н. Мотивация как фактор развития потенциала учащихся в высших технических учебных заведениях //Актуальные проблемы социологии молодежи, культуры, образования и управления. Т. 3.— Екатеринбург, 2014. – 2014.
8. Джураева Д. Д. К., Бердиева З. М. Культурное наследие как фактор развития человеческого потенциала (на примере Узбекистан) //Ученый XXI века. – 2016. – Т. 25.
9. kizi Djurayeva D. D. et al. Scientific and methodological aspects of the formation of an innovative set of services //Scientific reports of Bukhara State University. – 2021. – Т. 5. – №. 1. – С. 227-238.
10. Джураева Д. Д. Массовая культура и человеческий потенциал //Ученый XXI века. – 2017. – С. 99.
11. Джураева Д. Д. Роль инновационных идей и разработок в развитие услуг //Мировая наука. – 2019. – №. 4. – С. 278-281.
12. Джураева Д. Д. ВЛИЯНИЕ МАССОВОЙ КУЛЬТУРЫ НА ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ //ДНИ НАУКИ-2017. – 2017. – С. 33.
13. Джураева Д. ИННОВАЦИОН ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ЖАРАЁНЛАРИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШДА ИНТЕГРАЦИОН АЛОҚАЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ //Iqtisodiyot va ta'lim. – 2023. – Т. 24. – №. 1. – С. 94-101.
14. Djuraeva D. Инновацион хизматлар кўрсатиш самарадорлигини оширишнинг тизимли бошқариш модели //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 16. – №. 16.
15. Djuraeva D. Improving the effectiveness of developing innovative approaches to expanding new types of services //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 12. – №. 12.

